

Любен Дилов

Още по въпроса за
делфините

Напоследък често се публикуват научни, полунаучни и всякакви други съобщения за живота на делфините, за опитите на човека да проникне в света на тия загадъчни същества. Черноморските държави дори се споразумяха ловът да бъде забранен в тяхното море и тая голяма обществена ангажираност окончателно ме убеди, че нямам повече право да крия онова, което научих за тях преди няколко години по един наглед съвсем невероятен начин. А го премълчавах досега, защото се боех да не компрометирам журналистическото си име. Днес също не знам каква е дозата истина в тази история и затова не ще си позволя да цитирам имената на другите замесени в нея хора. Бих ги обнародвал само ако науката в достатъчна степен се интересува от нея.

Тогава аз се намирах на отвъдната страна на глобуса. Бях си свършил работата, за която ме пратиха и жаден да видя колкото се може повече от тоя свят, реших на всяка цена да се окъпя и в Тихия океан. Та съгласете се: да си само на хиляда километра от него и да не го видиш, след като от дете си се люшкарал в лодката на мечтите си по вълните на неговата мистична слава! То е нещо като приказката за Рим и папата. Дори повече. Разсъждавайки така, аз самоотвержено изсипах половината икономисани пари в касата на авиационната компания и само след няколко часа се озовах в оня град, който с право наричат перлата, царичката и т.н. на океана, крайбрежието, континента и т.н.

Наистина великолепен град! Но трите дена, които прекарах в него, едва ли щяха да го заковат в паметта ми с такава сила, ако подкосените ми от тичане по музеи и забележителности крака не бяха ме отвели случайно в актовата зала на местния университет. Там тъкмо заседаваше международен конгрес на океанолозите, а журналистическата карта ми позволи да заема едно кресло в най-тъмния ъгъл на галерията. Можех и да пося незабелязано, но аз не исках да спя, исках само да си почина някъде, без да посягам на своите застрашително стопяващи се финансови резерви. И да послушам, естествено, доколкото щеше да разреши тоя умората ми.

Не бих казал, че океанологията е някаква моя слабост, но като журналист аз свято се придържам към принципа никога да не бягам от възможностите да узная нещо, пък каквото и да било то. А след като си се окъпал в Тихия океан, защо да не научиш и нещо повече за него?

Разлисих програмата, която портиерът ми подаде на входа, след като много учудено и с уважение разгледа журналистическата ми карта – навярно бях единственият журналист от „другия свят“, – и се изправих

в креслото. Усетих как пулсирането в ходилата ми секна, как сетивата ми, художествено казано, разтъркаха очи, за да прогонят умората, и се ококориха. Дори като че ли възкликнаха зарадвано и бодро: охо! – името на докладчика, който тъкмо излизаше на трибуната, беше твърде познато. Случаят ми отреждаше да видя и чуя най-известния специалист, пионера в изучаването на делфините, директора на най-големия по това време океанарнум.

Знаех нещичко за този човек от научно-популярните списания. Той започнал преди три десетилетия да изучава делфините, жертвувайки цялото си състояние, без да среща отникъде подкрепа. Със собствени средства изградил край града два мънички басейна за своите питомци и дълги години единственият му доход били стотинките на посетителите, които идвали да позияпат фокусите на няколко дрсирани от него делфини. Докато най-последно бе успял с пламенни статии и убедителни научни аргументи да заинтригува някои институти, да насочи вниманието на хората към тези странни същества, които единствени на Земята демонстрират обич и интерес към човека. Сега професор доктор Дж. Н. беше всепризнат капацитет и човечеството напрегнато очакваше от него да намери един задоволителен начин, чрез който да проникнем в загадъчния свят на делфините. Търсенията му се движеха в три посоки: изучаване на мозъка им с методите на сравнителната анатомия, биохимията, биофизиката и неврофизиологията, изучаване езика на делфините и обучаването на самите делфини да говорят на човешки език. Впрочем в тия посоки се движи сега в целия свят науката делфинология, доколкото изобщо съществува такава наука, тъй като за съжаление все още твърде малко сериозни учени работят в тая област, все още онова, което се публикува в пресата, е повече спекулативно сензационен шум, отколкото плод на истинска наука.

Професорът заяви, че няма да занимава почитаемата аудитория с неща, които вече са й известни, а само ще съобщи последните резултати от своите изследвания. И все пак си позволи да направи нещо, което навярно бе рецидив от времето, когато е бил повече пропагандатор на каузата, отколкото солиден учен с множество трудове зад гърба си – поне на мен така ми се стори. С почти цирков жест той даде знак на своя асистент и обяви:

– Да чуем най-напред приветствието на нашите морски приятели към почитаемия конгрес на океанолозите.

Асистентът включи магнитофона, който лежеше върху масата на президиума, и университетската зала се изпълни с плясък на някакви

падащи във водата тела, с крясъци, писъци, гъргорене, джавкане. После тия шумове се отдръпнаха и на техния утихнал фон прозвуча, ясно и недвусмислено:

– Тгобър ттен, пхриатели, ххора. Шелаем, страффе и успеххи. Ттобър, ттен, пхриатели ххора, шелаем страффе и... – и последва една дълга върволица от звуци, тихи и ласкави, сякаш някой някому се обясняваше в любов на неразбираем за нас език.

Ако тия няколко думи бе произнесъл човек с говорен дефект, бихме го възприели в най-добрия случай като едно забавно произшествие. Но това наистина не беше човешки глас и стотиците високи представители на човечеството, които изпълваха грамадната зала, окаменяха. Само професор Дж. Н. тържествуващо се усмихваше и тържествуващо изрече в тишината:

– Това беше делфинът Моро. Заповядайте утре в океанарнума, където той лично ще ви каже още.

Но в този миг, когато най-послед трябваше да избухнат ръкопляскания, в партера някой гръмогласно се провикна:

– Позор! Това е гавра над същества, които стоят по-високо от нас. Вие сте убиец! Прекратете своите престъпления, убиецо! Убиец, убиец...

Така увиснах на парапета, че още не ми е ясно как не се изтърсих от балкона долу, където бе настанала истинска суматоха. Но все пак успях да видя смутителя сред разбуненото множество олисели учени глави. Той се дърпаше в ръцете на двама разпоредители и продължаваше да размахва като бич своето скандално „Убиецо!“ После, както внезапно бе избухнал, така изведнъж покорно се остави да го изведат.

Хукнах навън, разбира се – при такова произшествие истинският журналист никта не би останал на мястото си, – и тъкмо навреме, защото той вече се отдалечаваше по улицата под недоверчивите погледи на разпоредителите, които може би още се питаха дали е трябвало да извижат полиция, или вече съжаляваха, че не са я повикали.

– Господине – спрях го аз. – Извинете, господине...

Сега вече не помня какво още казах, за да спечеля неговото доверие. Но завинаги съм запомнил лицето му в онзи миг. То беше продълговато, прозрачно жълто, лице на мъченик от православна икона, което все още потръпваше от овладяното вече вълнение. Очите се открояваха на него големи, бистро-зелени – две искрящи късчета от Тихия океан. Беше облечен в твърде износени, но чисти памучни дрехи и лесно можеше да бъде причислен към ония смазани от беднотата и безработицата

жители на големия град, ако цялата му постническа фигура не бе съхранила в себе си горделивото достойнство на иконите светци.

– Не вярвам на журналистите – каза ми той безцеремонно. – Опитвал съм и с тях. Някои успяха да разберат истината, но не посмяха да пишат, защото се страхуваха да не обидят човечеството или да не ги обявят за полудели. Нужни са сили за това. Много сили са нужни за една такава истина!

Обясних му предпазливо, че не съм от тукашните журналисти, че истината стои за мен над всичко, че силно симпатизирам на тези морски същества и така нататък. А той открито се мъчеше да проникне в мен с тия тихоокеански очи и след кратко колебание рече:

– Е, добре! Вие ще разпитате сега професора за мене, той ще ви каже, че съм луд и аз няма да ви се разсърдя, аке решите да се откажете. Ще дойда довечера. В кой хотел сте?

Сконфузах се, защото бе отгатнал намерението ми, и го уверих по-разпалено, отколкото би било убедително, че не се влияя от чужди мнения и че непременно ще го чакам.

Той пристигна малко след като великолепият град бе пламнал в дъгоцветните пламъци на безбройните светлинни реклами. Запита ме с предизвикваща ирония:

– Е, какво ви каза Н.?

Нямаше смисъл да отричам разговора си с професора – едно твърде продължително интервю, изпълнило целия ми бележник с ярки мисли и любопитни научни факти, от което всеки вестник с готовност би направил гвоздей на броя си. Професорът беше повече от любезен с мен и това навярно дължих пак на журналистическата си карта от „другия свят“.

– Той много съжалява, че ви е загубил като асистент. Били сте най-добрият му сътрудник – отвърнах аз деликатно, но усмивката му ме подразни и аз се осмелих да добавя: – Каза ми още, че сте заболели внезапно от някакви фикс-идеи и една нощ, в припадък на силно душевно смущение, сте пуснали в океана всичките му делфини. Но той не ви се сърди, макар че сте забавили по този начин развитието на науката с години...

– Когато разбере, че неговата наука не води към нищо, съвсем ще престане да ми се сърди – рече той. – И какво решихте? Ще дойдете ли с мен?

– Нямам основания да не вярвам на един признат от целия свят учен – казах аз малко троснато.

– Вие сам пожелахте да ви дам доказателства против него – отвърна

той с обезоръжаваща кротост. – Не съм ви се натрапвал, а и това, което стана днес, не беше никаква демонстрация, аз... аз просто загубих самообладание, когато станах свидетел на такова издевателство... Та, исках да кажа... няма да ви досаждам повече!

– Чакайте! – спрях го аз съвсем несъзнателно, защото иначе отдавна и не само от разговора с професора, бях се разколебал в здравия смисъл на първоначалното си намерение. – Къде искате да ме водите?

– При делфините. Да чуете и другата страна в спора.

– Да чуя... какво? – Не, той човек наистина не беше с всичкия си!

– Елате, господине – помоли той тихо, сякаш се пазеше от всякаква настойчивост. – Уверявам ви, няма да съжалявате.

Ако бе защищавал тезата си с фанатична страст, ако бе нападал професора, сигурно нямаше да се съглася, но на тая тъжна кротост не можеше да се противостои.

– Нека вземем такси – предложи той все така умоляващо. – Сега луната рано залязва и не ще имаме достатъчно време, а трябва да отидем по-далеч от хората.

„Е, да! – рекох си. – Може ли без луната – задължителния декор на всички глупости, които искат да минат за мистериозни или романтични!“ Ядосвах се на себе си, разбира се, а това ми попречи да съобразя, че щях аз да плащам. Едва когато излязохме извън града, чух неумолимото цъкане на таксиметъра и изтръпнах. А го чух, защото мълчахме, през цялото време бяхме мълчали. Започнах да се ругая, че съм тръгнал (и то с такси!) по акъла на един луд, а после това направо ме вцепени: Луд?! Ами ако ме нападне? Сега е кротък, нищо не му личи, но... когато останем насаме? И ако аз изразя недоверие към фикс-идеите му? Боже господи, що ми трябваше да се захващам с този идиот!

Опитах да си припомня някоя хватка от джудото, което съм изучавал на младини, като хвърлях от време на време по един разтреперан поглед към полюшващата се в тъмното край мене фигура на моя водач, но се засрамах – той беше вплел пръстите на ръцете си и те се белееха на скута му, излъчвайки молитвена доброта.

– Защо мълчите? – викнах му задъхано. – Говорете! Подгответе ме за това, което ще видя!

Спеше ли той? Молеше ли се наистина? В някакъв транс ли бе изпаднал? Трябваше да го заставя да говори, защото мълчанието му и този проклет таксиметър ме влудяваха.

– Сериозно ли твърдите, че професор Н. не обича делфините? Та той целия си живот и цялото си състояние е обречъл на тях! С такава

страст ги защитава? Дълги години сам срещу целия свят!...

– Извинете, господине – обади се той сред трескавите ми въпроси, като че ли се събуждаше. – Знаете ли, когато отивам при нашите приятели, аз трябва да се подготвя, да освободя духа си от нещата, които пречат. Запитахте ли ме нещо?

– Да – казах предпазливо аз. – Питам ви дали сте верующ. Защото аз съм убеден атеист.

– Ни в бога, ни в дяволите му! – отвърна той. – Но вие за друго питате. Нещо за обичта към делфините, май беше. Вижте... – Стори ми се, че той пак се усмихваше с кротката си ирония, но в кабината на колата беше твърде тъмно, за да я видя. Фосфорната светлина от кормилното табло само очертаваше иконните контури на лицето му. – Ето например аз не ви познавам, но да речем, че ви обичам и, за да ви опозная, най-напред ви разпоря корема, да видя как изглеждате отвътре, после ви разбия черепа и ви напъхам в мозъка разни електроди, след това ви дразня с електрически ток или ви боцкам с игли и всякакви там уреди, а на всичко отгоре с тояга в ръка ви принуждавам да учите езика на марсианците, ако има такъв, разбира се. Как бихте се отнесли към тая моя любов?

Щях още в началото да го прекъсна с: „Известна ми е маниакалната платформа на дружествата за защита на животните!“; но отново се сепнах. Щом един луд започне да ти говори за разпаряне на корем и прочее такива неща, макар и да го изрича с най-невинния тон, трябва да поохладиш полемичната си жар.

Той почака да кажа нещо и не дочака:

– Особено пък, ако аз правя това при наличието на един съвсем прост начин да се опознаем взаимно: като ви запитам и вие ми разкажете всичко, което сам знаете за себе си.

Би трябвало да се обадя най-после с нещо и аз въздъхнах демонстративно високо:

– Е, да, обаче делфините, за съжаление, не могат да разказват!

– Могат! – възрази бурно той и се надигна от облегалката. – Могат! И ние сме в състояние да ги разбираме!

Почваше ли? За щастие все още бяхме в колата и милият таксиметър продължаваше да щрака някъде отвъд масивния гръб на шофьора.

– Как? – едва-едва произнесе свитото ми гърло и той, естествено, не ме чу, но беше се вече отново облегал на мястото си, продължавайки кротко както преди:

– Знаете ли кога ме обявиха за луд? Когато се научих да разговарям

с делфините – нещо, което мнозина са правили преди мене, предимно рибари, но от ония, старите, за които морето е животът, а не фабрика за риба...

Спомних си, че моят приятел Борис Априлов бе се натъквал на такъв рибар в своите скитания край Черно море; беше написал едно разказче за него, но и той самият гледаше на произведението си като на поетичен разказ за един умопобъркан добряк, чиято непоковарена от цивилизацията душа е запазила способността си да общува с природата. Почти да кажа това, но моят нощен водач продължи с унесен глас:

– То беше тогава, когато ги пренесох насила, един по един, и ги пуснах в океана.

– Насила?

– Да, те са толкова добри и така самоотвержено ни обичат, че не искаха да напуснат океанарнума, Някои даже се върнаха после, след като бяха поживели при своите. Обикаляха около брега, докато излязоха хората на професора. Сами се натикаха в мрежите им.

– Значи им е било добре при професора – рекох аз, пазейки се от всякаква насмешка, защото тоя налудничав брътвеж можеше да предхожда някое буйство.

– Ха, добре! Нали ви казвам, че са готови да понасят всякакви страдания, за да ни накарат да видим добрата им воля, да ги разберем. Защото те ни познават, дори тия млади и храбри глупачета, които се върнаха, дори те ни познават.

– Наистина ли? – рекох с изтънял гласец, мислейки, че така прикривам недоверието си. – А вие как се научихте да разговаряте с тях?

– Одеве се изразих неточно – отвърна живо той. – Не се научих, а изведнъж разбрах, че разговарям с тях. Беше в една топла нощ с голяма и чиста луна – една от ония нощи, в които трудно се спи. Бях съвсем отчаян заради хилядите безуспешни опити да проумеем нещо от тия петдесетина звука, които издаваха нашите питомци и които аз неуморно записвах на магнитофонни ленти, та излязох да се поразходя, макар да бях грохнал от умора в тоя горещ летен ден. Поседнах край един от басейните и въздишах: „Мили мои, хубави мои, кажете ми какъв е тоя ваш език, какво ни казвате с него, какви мисли си съобщавате, нима сме толкова глупави, та вече десет години не можем да разгадаем смисъла на тия ваши петдесет думи?“ Водата беше съвсем гладка, защото нямаше никакъв вятър, а двете двойки делфини, които живееха в тоя басейн, спяха навярно някъде из ъглищата му, защото покрай нас и те се бяха научили да спят нощем. Нали денем все не ги оставяхме на мира. Та...

гледах водата и въздишах, когато изведнъж пред краката ми изплува мундацията на Ники. Познах го, защото беше твърде светло. И му рекох: „Събудих ли те, Ники? Прощавай, момичето ми, ей-сега ще си отида!“ Но тогава изведнъж го чух да ми отговаря: „Събуди ме мъката ти, приятелю.“ Не повярвах на ушите си, пък и не с ушите си като че ли бях го чул. Повторих думите си малко по-високо и отново дойде отговорът му, този път с разменен словоред: „Мъката ти ме събуди, приятелю.“ Сега вече усетих, че чувам това вътре в себе си, не звуково, но не по-малко ясно и звънко. Онемях, а в мозъка ми се заблъскаха съвсем естествените мисли: Нима е възможно, как така, не, сигурно се лъжа, халюцинирам ли, откачи ли вече, дърто момче, я върви да глътнеш нещо приспивателно... и така нататък. А сред тях някой настойчиво ми говореше: „Защо страдаш, приятелю? Не бива да страдаш! Ето че вече ме разбираш. Аз съм тоя, когото нарекохте Ники. Името отначало ми звучеше малко глуповато, но после го обикнах, защото разбрах, че ви е приятно да ме наричат така. Ти се страхуваш, а не бива да се страхуваш, приятелю, откога се мъча да ти кажа всичко това, но твоята мисъл все бягаше от мен, а ето че сега тя се спря и ме чува. Нали ме чуваш?“

Чувам те, Ники, казах му, но можете да си представите, господине, как съм го казал, с какви усещания, нали? А той продължава: „Не давай на мисълта си да избяга сега от мен и от теб самия, приятелю! Не я пускай да избяга и ние ще можем да разговаряме. Имаме толкова неща да си казваме. нали? Ти сам знаеш колко неща имаме да си казваме...“ И аз не й дадох да избяга. И цялата нощ разговаряхме с Ники. Той ми разказа всичко, което знаеше за себе си и за делфините, а аз му разказах всичко, което знаех за себе си и за хората. Но се оказа, че аз нищо не знаех за делфините, макар вече десет години да другарувах с тях и да ги изучавах, а Ники знаеше много за хората и при това знаеше за нас неща, които аз не знаех, но които разбрах, че са наистина така, когато на другия ден поразсъждавах върху тях.

На втората нощ, господине, пак разговарях с Ники и го запитах дали не мога да говоря и с други делфини. Той ми каза, че мога да разговарям с всичките делфини в океана, защото и те така разговаряли помежду си, а не с тия петдесет звука, които били остатък от някакво древно тяхно съобщително средство и представлявали сега само инстинктивни или глезено-детски възклицания. И че един възпитан делфин се старае да ги избягва, защото не били твърде прилични, но че те в басейна нарочно ги употребяват така често, измъчвайки атрофираните си гласни ципи, защото хората проявяват специален интерес към тия звуци и може би чрез

тях ще успеят най-после да намерят някакъв контакт с мисълта на делфините. Тогава аз отидох при другите басейни и през третата и четвъртата нощ беседвах с всички делфини поотделно. А на петата нощ не издържах – обхвана ме истинско безумие от всичко, което бях чул, и аз изхвърлих делфините в океана. Не можех да ги оставя нито миг повече в басейните и да гледам как професор Н. ги изтезвава, а те пряко сили се стараят да угодят на зверските му изследователски методи. Ето така се започна, господине, и като проявите добра воля и настойчивост, бихте могли да се убедите лично в истината на това, което ви разказах.

„Позната история! – рекох си. – Шизофренично раздвоение на личността. Поне от книгите ти е позната!“ А тая констатация, естествено, съвсем не бе в състояние да премахне страховете ми. Целият изтръпнал, аз безрезултатно търсех начин да се измъкна от опасното положение, когато чух тихия смях на човека до себе си.

– Знаете ли, господине, че и хората могат да разговарят така помежду си? Стига да пожелаят това и ако мъничко се поупражняват. Искате ли да повтора какво ми казахте сега? Вие ми казахте: „Позната история. Шизофренично раздвоение на личността.“ – Той отново се засмя, но побърза да се извини: – Не се обиждайте от смеха ми, моля ви! Впрочем, струва ми се, че вие искате шофьорът да спре. Нека спре, вече е близко. Пък и тоя проклет таксиметър – натърти той на моя израз, – кой знае колко вече е навъртял, а вие се безпокоите, понеже нямате достатъчно пари. Ужасно се измъчвам, че не мога аз да платя, повярвайте ми! Но за човек, който макар и съвсем несправедливо, е затварян в лудницата, работа трудно се намира. Засега ме хранят делфините...

Не помня дали изобщо реагирах по някакъв начин – нима можеш да реагираш, когато така внезапно ти повторят мислите! – но той подвижна на шофьора да спре. Пресегна се галантно пред гърдите ми и отвори вратата, като използва навеждането си към мен да ми прошепне;

– Много ви моля, успокойте се, иначе няма да има полза от тая наша разходка. Познавам по-добре от вас психиатрията, специално съм я изучавал.

В някакво почти сомнамбулно състояние аз отброих сумата „навъртяна от проклетия таксиметър“, после се оказах наред шосето, под звездите и под луната, която бе построила едно искрящо ново шосе върху океана, а това шосе тръгваше от очите ми и водеше през хоризонта до луната или може би до слънцето, или може би чак до центъра на Вселената. А някой искаше да ме поведе по това шосе, като ми говореше кротко и вразумително:

– Добре че освободихте таксито, страшно е скъпо! Ще се върнем пеш, нощта е хубава и ще си направим чудесна разходка. Вие сте добър човек, затова ви се и доверих. Знаете ли, пак от делфините аз се научих да познавам хората и рядко се лъжа, защото се научих да чувам онова, което те понякога казват на себе си...

Бяхме напуснали човешкото шосе и аз се спях в крайбрежните камъни, а той ме държеше подръка и сигурно затова не паднах нито веднъж, макар все още да не виждах нищо, ослепял от блясъка на лунния път, оглушал от могъщия, неравномерен тътен на прилива.

– Седнете тука! – каза моят водач и аз седнах като хипнотизиран.

Пред мен се гърчеше и боботеше Тихият океан. Но сега той не беше оня океан, за който съм копнял като дете, нито този, в който плувах вчера. Това беше една безначална и безкрайна жива маса, която се гърчеше, разсечена надве от лунния нож. Тя ме хипнотизираше с милиарди сребърни очи и ме викаше с гласовете на милиарди същества, слели се в един апокалиптичен копнеж, и неотстъпно идеше към мене, а аз отивах към нея с усещането, че се връщам някъде, откъдето някой преди много-много години насила ме е отвлякъл. „Идваам! – крещеше всичко в мене. – Идвам, идвам!“ – и това Всичко трепереше от тържеството, че го очакват и чуват, че викът му стига до другия край на лунния път, до луната или до слънцето, или до центъра на Вселената.

– Чувате ли ме? Съвземете се, господине, и ме слушайте!

Моят водач се бе навел над мене и силно разтърсваше рамото ми.

– А? – рекох аз. – Пристигнахме ли?

– Да – каза той и аз съзнах, че съм го питал за друго пристигане, защото отдавна седях на скалата, а скалата под мене беше хладна и корава.

– Сега аз ще ги повикам – каза той. – Но не бива да правите нищо, което може да ги обиди. Седете и слушайте себе си. После ще преценявате, сега най-важното е да вярвате! – той говореше необикновено високо и внушително, но може би искаше само да надвика приборя. – Трябва да вярвате, чувате ли? Да вярвате в онова, което ще чуете в себе си. Няма никаква мистика в него, нито е самовнушение; то е като разговора със себе си. Когато искате да ги питате нещо, ще питате себе си, ако искате да им кажете нещо, ще го кажете на себе си. Но то не е никак лесно. Трябва да бъдете абсолютно искрен, така искрен, както човек много рядко може да бъде дори със себе си. Защото най-трудното за нас, хората, е да се освободим от преструвките и самоизмамите, от самоласкателството и най-вече от митовете, с които обществото е населило мозъците

ни. Но сега вие ще трябва да се отърсите от тях, поне за десетина минути. И ако успеете, ще разговаряте с делфините. Защото това е, изглежда, езикът на Вселената или на живота във Вселената, или поне на мислите същества във Вселената. Ние също го знаем, всеки човек го носи в клетките си, но той така рядко се обажда в нас, че сме престанали да го разбираме. Сега вие просто трябва да повярвате в него, да повярвате!

Последната дума той изговори на срички и всяка една от сричките сякаш се блъскаше в гърдите ми, както вълните се блъскаха в скалата под мене. Тя бучеше и тръпнеше от ударите, а всяка клетка на тялото ми тръпнеше и бучеше с гласа на океана. После моят нощен водач се отдалечи и застана на самия край на брега, с лице към безначалната, към безкрайната, към гърчещата се и говореща апокалиптично жива маса. И аз видях, че той не е повече човек, нито безумец, а част от нея – една изправена, тъмна вълна, едно мускулче или клетка, която издаваше същия протяжен вик, пълен с чудовищния копнеж за съединение, изтръгващ се из бездните на съсечения от лунния нож океан. Седях и го слушах, и не знаех повече дали този вик иде от него, или той е просто навсякъде – в черното небе над главата ми, в черната скала, на която седях, в двете черни половини на океана.

- Очаквах те – каза внезапно този вик, – Но ти закъсня.
- Прощавай! – отвърна му някой. – Понеже не съм сам.
- Видях. Кой е с тебе?
- Един човек, който също ви обича.
- Не, той не ни обича. Той се страхува.
- Да, той още се страхува, но той е добър човек. Другите къде са?
- Ще дойдат. Отидоха да наловят риба за тебе.

Аз все така втренчено гледах в неподвижната фигура, надвесена над океана, и слушах двата гласа, които бяха абсолютно еднакви, но въпреки това бяха два гласа. После моят водач се обърна внезапно, а аз трепнах и престанах да ги чувам.

- Първият дойде – каза ми той.
- Разбрах – отвърнах аз. – Чух разговора ви.
- Наистина ли? Това е чудесно! А видяхте ли го? Ето го там!

Аз се понадигнах, без да ставам от мястото си, и проточих врат. Едно голямо, лъскавочерно тяло се полюшваше върху тихите вълни на прилива и заедно с него бавно идеше към мен. Стори ми се, че срещнах очите му – сребърно бляскави, – но не бях сигурен в това.

– Кажете му – рекох, – че не се страхувам от тях, че наистина ги уважавам!

– Добре – отвърна колебливо моят водач, а аз напрегнах слуха си, до болка го напрегнах.

– Чухте ли отговора? – запита ме той след малко.

– Не – казах аз.

– Защо не казахте това на себе си. Нали ви предупредих да бъдете искрен!

– Какво отговори той?

– Че вие се страхувате сега. Че се страхувате от океана, от мене, от онова, което те носят, от онова, което е във вас и което напират да излезе от вас, за да се съедини с онова, което е в тях.

Аз стиснах силно клепачи и тъмнината влезе в мене с взрив, последван от внезапна и абсолютна тишина. Но това не беше само тишина – то беше едновременно тишина и тъмнина, и пространство, конто нарастваха и се разширяваха, и се превръщаха в мене в неделима необятност, в оная абсолютност, съществуваща навярно само между галактиките. А в това междугалактие гласът ми произнесе:

– Наистина ли се страхувам?

– Да, ти се страхуваш – отговори ми един друг глас, но той беше също така неразделим от моя, както тишината от тъмнината, от пространството. – Страхуваш се, защото не познаваш тия сили, защото никога не си пожелал да ги видиш нито в себе си, нито извън себе си.

– Сигурно не съм могъл – казах аз.

– Не, ти винаги си можел да ги видиш. Но други хора, които също като тебе не са се осмелявали да ги признаят за свои, са ги обявили отначало за нечовешки, а после, когато те съвсем се атрофирали в тях, са ги отрekli изобщо. И ти си повярвал, че те не съществуват, но сега усещаш тяхното присъствие в себе си и се боиш.

– Вече като че не се боя – казах и продължавах да стискам зад клепачите си тъмнината – тишината – пространството.

– Да, вече по-малко се боиш – каза той. – И можем да станем приятели. Ти попрестана да бъдеш човек във вашия смисъл на думата, човек-тяло, а аз за тебе не съм повече животно и ще можем да се разберем.

– Но какво сме тогава? – запитах аз, разтреперан от очакването.

– Не знам – прихна той и аз го видях да се премията весело над вълните, както съм виждал това да правят делфините, а не бях отварял очите си.

– Мислех, че ще знаеш, щом се смятате за по-умни от нас.

– Засега само знаем какво не сме и какво не трябва да бъдем. А вие, за съжаление, още не сте стигнали дотам.

– Щом сме приятели, не бива да се обиждаме, нали? – нацупих се аз в своето междугалактие.

– Това не е обиждане. Аз ще ти казвам нашите истини, а ти ще ми казваш твоите. Така разговарят приятелите.

Помъчих се да намеря една своя истина, за да му я кажа, но не успях; сякаш всичките ми истини бяха се превърнали в тъмнина, тишина и пространство. Затова попитах:

– Защо ни обичате тогава?

– Може ли да не обичаш малкия си брат, когато е в безпътица?

– Това е една ваша истина, така ли?

– Да – отвърна той и се преметна.

– Две и две четири – казах аз внезапно.

– Какво е то?

– Една наша истина.

– Не я разбирам – промълви той стеснително.

– Привет, приятелю! Аз я знам. Това е вашето броење, нали? Най-голямата ви заблуда!

– Привет! – отвърнах аз. – Защо заблуда? Ето досега аз разговарях с един делфин, сега дойде и ти. Един делфин и един делфин са два делфина.

– Не, има само един делфин, и... делфини. Така е с всичко.

– Аха! – рекох тържествуващо. – За вас съществува само единицата и множеството. Та това е най-примитивният стадий на отношение към света! Простете, но това е... това е животинският стадий. Дори дивациите в Австралия броят до пет.

Двата делфина се преметнаха презглава и аз чух смеха им – беше весел и безобиден. После новодошлият каза:

– Можеш ли да преброиш вълните на океана? Можеш ли да преброиш нещата във Вселената, да измериш безкрайността? Броенето е нужно за движението на тялото, то пречи на духа да влезе в безкрайността. А вие сте свикнали всичко да броят и най-тежко страдате от това, което най-много броят. Макар по атавизъм да обичате само единицата. Обичате само едно слънце, а от множеството слънца се плашите. Страдате, когато загубите един човек, но сте равнодушни пред гибелта на множеството...

Поисках да възразя, но изведнъж съзнах, че са прави. Не зная как стана това, но както си плувах в своето междугалактие... (Сега вече аз не го държах затворено между клепачите си, а плувах в него с безплътна лекота и разговарях с един делфин, после пак с един делфин,

познавайки, че е друг, после с един човек, чието име дори не знаех, но го обичах) ...както се носех из своята тишина – тъмнина – пространство изведнъж разбрах, че това е истина.

– Те познават Космоса по-добре от нас – обясни ми другият човек. – Може би защото живеят в океана, а той дава една по-вярна начална представа за Космоса. Дава още достатъчно топлина и храна на телата им, за да бъде духът им достатъчно свободен. Освен това те се съобщават помежду си в късовълновата амплитуда на звездите-пулсари. Мислите ли, че е случайно?...

– Казват, че някога сме били много близки – заговори тъжно първият делфин. – Но колкото по-опитни и сръчни са ставали крайниците ви, толкова по-неподвижен и жестоко примитивен е ставал духът ви. Не ви е достатъчно дори, че се избивате един друг. Поне това трябваше да ви задоволява, както за някои зверове, най-висшата наслада е да изяждат потомството си. Знаеш ли колко ни е било мъчно да гледаме как ония ваши плуващи или летящи домове се разрушават един друг и потъват в океана и вие ставате храна на рибите. Някога поне срещу нас не сте водили война, признавали сте ни за приятели на човека, а сега и нас избивате. Защо? Какво ви направихме? Та месото на нашите тела не е по вкуса ви?

– То идва пак от броенето – отговори му другият делфин, който очевидно беше по-възрастен и по-знаещ. – Те броят колко същества са се научили да побеждават, виждат им се недостатъчно и преминават към следващите. Това се нарича ненаситност... – подсказва ми той неволно друга наша истина и аз я извиках;

– Тя е неотнимаемо свойство на духа!

– Свойство на духа, когато е роб на тялото. Ние също сме принудени от природата да робуваме мъничко на една примитивна плът, но се научихме да освобождаваме духа си.

– Но ние не можем като вас само да се премятам безгрижно по вълните! – почнах аз да се дразня от нравоучителния му тон.

– Ти виждаш само телата ни, а на тялото не е нужно повече от това да се нахрани, да се размножи и да си поиграе с вълните.

– Това и хората са го твърдели отдавна – рекох аз и отново се напънах да си спомня някоя истина, с която да му възразя.

– В човешкия мозък има същите истини, които лежат и в мозъка на делфините, макар нашият да е по-голям. Но вие никога не знаете кои са верните. Защото се кланяте на числата, а числата означават умъртвяване.

„Сега пък – и мозъкът им по-голям! Впрочем, май че наистина е по-голям.“ Но това аз не го изрекох, само го усетих в себе си и мълчах, защото с всички сили дирех своята истина. А той се обърна към другия делфин:

– Всъщност, първопричината за тяхната трагедия иде от сушата. Знаеш, че и на други планети сме срещали подобни същества. Застанали върху мъничката твърда черупка земя, хората навярно чувствуват Вселената около себе си като един капак, чиито стени, трябва да разбият, за да излязат в простора. Затова и търсят истините, с ножа и чука – раздробяват ги, а след това не разбират, че парчето не е цялото, че то не е вече част от истината, защото е мъртво, че числото е покой, а истината, която то символизира, е познаваема само във вечното ѝ движение.

– Но ние също изпращаме вече хора в Космоса! – рекох аз.

– Да, именно, изпращате! С взрив и метал. Затова ще срещате там само огън и лед. Защото не искате да повярвате, че просторът е даденост на духа.

– Както времето на пространството ли?... – запитах аз, но се прекъснах екзалтирано: – Да променя! Човекът с призван да променя и създава!

– И това сте разбрали погрешно – отвърна той. – Вие, както и ние, можем да променяме и създаваме само себе си. Така правят всички разумни същества във Вселената, защото тя сама непрекъснато се създава. А вие сте се заели да нагаждате веществото към телата си. Въобразявате си, че това е променянето и не забелязвате как духът ви остава същият, как умират в него ония сили, чрез които единствено може да се проникне в действителната Вселена. Впрочем отделни хора знаят това и ние сме ги срещали между звездите...

– Не вярвам! – спрях го аз, защото това беше последната моя истина, но усетих, че нищо друго в мен не възразява, освен гласът ми.

– Да оставим този спор! – обади се другият делфин. – Не ви ли омръзна да стоите на тая глупава твърд, приятели! Елате да се поразходим. Вижте колко е хубава нощта!

– Мисля, че е рисковано за него още от първия път да тръгне с вас – рече другият човек.

– Не вярвам! – викнах още по-силно аз и отворих очи да видя нощта.

Океанът с рев нахлу в междугалактието ми, погълна го и аз пак оглушах от този рев и ослепях от блясъка на пътя към луната.

– Вярвате – каза човекът, който стоеше на скалата, озарен от

сиянието на звездите.

Той стоеше на ръба на скалата, а безкрайната и безначална жива маса беше дошла до него и лежеше покорна пред краката му.

– Ето сега вече ще повярвате напълно – рече той и прекрачи към водата. После се наведе и седна.

Изправих се на колене и познах под него двете дълги като торпиле лъскавочерни тела на делфините.

– Скоро ще се върна – каза той.

Аз затворих очи и стиснах юмруци, но продължавах да усещам студа и твърдостта на камъка под коленете си. Отново погледнах. Другият човек седеше царствено спокойно, махаше ми с ръка и се носеше като Посейдон, със скоростта на торпилите по белия път към луната или към слънцето, или към центъра на Вселената. По белия път, който съединяваше двете черни половини на океана.

– Не вярвам! – закрещях аз и хукнах в обратна посока, към полето, към тъмнината. – Не вярвам!

И тичах, и крещях, докато излязох на шосето, по което бяхме дошли. То беше кораво и неподвижно като скалата, човешко шосе. И водеше към едно друго сияние – неоновото сияние, запалило небето там, където под него лежеше градът...

На другия ден – тъкмо бях се събудил и се питах как е възможно да си така смазан от умора, пък да сънуваш подобни сънища – в стаята ми се вмъкна хубавицата камериерка, която още когато отседнах в хотела, бе ме посрещнала с недвусмислено обещаваща усмивка. Но аз реших, че камериерките сигурно не раздават ласките си безплатно на хотелските гости, и затова с прекалена надутост отблъсвах опитите ѝ да интимничиса с мене.

– Това писмо го остави един господин още сутринта – изчурулика тя фамилиарно-весело. – А вие все спите и спите.

– Ние, туристите, винаги сме много уморени – изръмжах аз.

– Да, вие, туристите, винаги сте много уморени – засмя се тя.

Понечих да ѝ отвърна нещо грубо, но съзрях пликчето с фирмата на хотела и обезпокоено извиках:

– Дайте го!

Пръстите ми едва успяха да го разпечатат – така силно трепереха, защото кой в тоя непознат град можеше да ми пише и кой знаеше, че се намирам в този хотел? После, след като го прочетох, трябва да съм останал със зинала уста, или да съм изглеждал ужасен, защото момичето запита:

– Какво е станало? Лоша новина ли?

Нямах сили да й отговоря, само я отпъдих с ръка и съм запомнил, че тя излезе, както се излиза от стаята на смъртно болен. Прочетох отново писмото, което гласеше:

„Драги приятелю, защо не ме дочакахте, много се изплаших заради вас. Но като научих сега, че спите спокойно, си отдъхнах. Да не би да сте ме разбрали погрешно? Аз исках само да ви дам и едно нагледно доказателство за онова, в което вие вече бяхте повярвали. Починете си сега хубаво, а утре вечер ще дойда пак, за да отидем при нашите вече общи приятели. Защото те имат да ви кажат още толкова много неща! Бъдете здрав! Ваш Х.“

Скочих като обезумял от леглото. Ваш Х! Ваш Х! По дяволите, няма всичко това е било истина? Постоях няколко мига в несвят, после се спуснах към захвърлените на креслото панталони и измъкнах портфейла. В него имаше само още няколко банкноти, които едва щяха да стигнат да запламя хотела си. Трябваше моментално да замина! И без подаръци за жена си! Моментално, докато не ме е хванала окончателно неговата лудост! Преброих ги отново и отново. И ги броех, и се ругаех:

– Диване такава! Глупак! Наивник! От тая идиотска история не ще можеш да изкараш дори парите, които си похарчил за таксито!...

КРАЙ

© Любен Дилов

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1298>]